

Drents Krenteboompje (*Amelanchier lamárckii*)

door Arjen Neve

Elk jaar is het weer een feestelijk gezicht als het Drents krenteboompje in bloei staat. Op plaatsen waar hij massaal voorkomt, maar ook waar hier en daar een enkele struik of boom het nog niet groene struikgewas met zijn helder witte bloemen siert. Het is telkens weer een teken van het komende voorjaar.

Uit Noord-Amerika

Het Drents krenteboompje behoort tot het geslacht *Amelanchier*. Maar een klein geslacht van de rozenfamilie. Het telt ongeveer 20 soorten, die nauw met elkaar verwant zijn. Daardoor zijn ze moeilijk van elkaar te onderscheiden. Van oorsprong komt er één soort voor in China en Japan, één in het Middellandse Zeegebied en de rest in Noord-Amerika. Het Drents krenteboompje is in de 17e eeuw vanuit Zuid-Oost Canada ingevoerd in Frankrijk. De naam van het geslacht is vermoedelijk afgeleid van het Provençaalse woord *amélanche*, dat betrekking zou hebben op de honingachtige smaak van de vruchten. Opmerkelijk is dat de plant in zijn oorspronkelijk verspreidingsgebied niet meer voorkomt. Aangenomen wordt dat daar door kruisingen ontstane hybrides niets meer van de oorspronkelijke plant is overgebleven. In het nieuwe verspreidingsgebied in Europa, dat zich thans heeft geconcentreerd in Noord-West Duitsland, België en ons land, is de plant een zaadvaste soort geworden. Ondanks het gegeven dat het vermoedelijk een tussenvorm is van 3 andere soorten. Doordat hij daarvan nog kenmerken draagt, heeft de plant een aantal malen een naamsverandering ondergaan.

Ter ere van Lamarck

Vrij recent is de naam definitief *Amelanchier lamárckii* geworden. De naam *lamárckii* is ter ere van Monet de Lamarck, een groot botanicus, die leefde van 1744-1829. Hij heeft de plant de eerste geldige naam gegeven, hoewel ingedeeld bij de meidoorns. De Lamarck schreef de eerste Franse flora, die in 1779 in drie delen verscheen en in datzelfde jaar was uitverkocht.

Voor beplantingen

In de 19e eeuw raakte de plant in gebruik voor beplantingen van vele landgoederen en boerentuinen. Van hieruit heeft hij zich spontaan uitgebreid naar omliggende gebieden. De verspreiding van de zaden wordt veroorzaakt door vogels, zoals spreeuwen en lijsters, die de vruchten graag eten. Vroeger werden de vruch-

ten wel gedroogd en in plaats van krenten gebruikt.

Bloemen en bladeren tegelijk

Het Drents krenteboompje bloeit in april en mei. De bloemen verschijnen in schermvormige trossen aan het eind van de takken, voornamelijk op het hout dat zich het vorig jaar heeft gevormd. Tegelijk met de bloemen komen de bladeren uit de knoppen tevoorschijn. De nog jonge bladeren zijn samengevouwen, bruinrood van kleur en aan de onderzijde behaard. De bloemen hebben een bekervormige bloembodem. Op de binnenzijde van de bekerrand ligt een kussenvormig nectarium. De witte kroonbladen, meestal 5 in getal, en de 10-20 meeldraden staan op de rand van de bloembodem ingeplant. Als een bloem open gaat staan de meeldraden nog naar binnen gebogen. Naarmate de bloei vordert wijken ze uiteen. Later als de meeldraden het stuifmeel hebben vrijgegeven en vaak geheel of gedeeltelijk zijn afgevallen, worden de stampers rijp om het stuifmeel te ontvangen. De bloemen zijn dus proterandrisch. Hoewel hierdoor zelfbestuiving wordt tegengegaan, kan door deze vorm van bestuiving wel zaad worden gevormd. De vruchtbladen zijn met de binnenzijde van de bloembodem vergroeid. Uit deze vergroeiing van vruchtbladen en bloembodem vormt zich bij het rijpen van het zaad de vrucht. Het is een schijnvrucht waarvan het vruchtvlees sappig is en een zoete smaak heeft. Het rijpen van de vruchten neemt een geruime tijd in beslag.

Stuifmeelleverancier

Het Drents krenteboompje kan een belangrijke stuifmeelleverancier voor bijen zijn. Hoewel de nectar gemakkelijk bereikbaar is, wordt er volgens mijn waarnemingen in hoofdzaak stuifmeel verzameld. Bij het verzamelen van het stuifmeel lopen ze met de buikzijde tegen de helmknoppen. De stuifmeelklompjes hebben een mosgroene kleur. Volgens Cancrinus, schrijver van het boekje *Bijenteelt*, "honigt" het krenteboompje "alleen bij grote warmte". Hij kon het weten, want de plant komt in zijn woonplaats Dwingelo massaal voor.

Literatuur:

- Cancrinus, S. (1936): *Bijenteelt*.
 Jones, G.N. (1946): American species of *Amelanchier*. III. *Biol. Mon.* 20 no. 2.
 Pelkewijk, A.J. ter (1949): *Amelanchier* soorten in Nederland. *Mededel. Dir. Tuinbouw* 12: 207-234.
 Schroeder, F.G. (1968): Zur Nomenklatur in der Gattung *Amelanchier*. *Taxon* 17: 633-634.

Drents krenteboompje (*Amelanchier lamárckii* F.G. Schroeder)

A tak met jonge bladen en bloemen; B blad; C bovenzijde bloem; D onderzijde bloem; E meeldraden met kelkclip en deel van bloemkroon; F meeldraden; G stuifmeelkorrel; H stampers; I stempels; J vruchten; K zaden; L winterknoppen.